

Τέχνες & γράμματα ΒΙΒΛΙΟ

Η θάλασσα μαγεύει, ξεκουράζει, ξεσηκώνει, μα κρύβει μυστικά και ολόκληρα πλάσματα στα βάθη της.

Ταξίδι στον γαλάζιο χώρο και χρόνο

Η «Κ» προτείνει πέντε ξεχωριστά αναγνώσματα για τις καλοκαιρινές διακοπές σας με πρωταγωνίστρια τη θάλασσα

7ου ΝΑΙΑ ΜΑΓΚΙΝΗ

PATRIK SVENSSON
Βαθύ μπλε. Η θάλασσα, τα βάθη της και η ανακάλυψη του γιγάντιου μύθου. Αγγλική Ντότση εκδ. Μεταίχμιο, 2023, σελ. 320

Τον Σουηδό δημοσιογράφο Πάτρικ Σβένσον τον γνωρίζουμε από το επιτυχημένο «Φύλλο των κελιών»: υβριδική αφήγηση και υπαρξιακός συλλογισμός πάνω στην αβυσθαιότητα σχέση πατέρων - γιών (τους οποίους εδó, τον συγγραφέα και τον δικό του πατέρα, ενώνει το μύθος των κελιών) και στα εκπληκτικά επιστημονικά ανιχνεύματα που κρύβουν τα κέλια, τέτοια που τρώβησαν το ενδιαφέρον κολλοσοών της διανοησης, από τον Αριστοτέλη και τον Φρόντ έως τη σύγχρονη υδροβιολογία και ζωολογία. Πρόκειται για ένα πολύτροπο, υδάτινο κείμενο, συγκινητικό ως προς τις προσωπικές πτυχές μα και απροσμέωτο ως προς το πραγματικό, επιστημονικό του φόντο. Στο «Βαθύ μπλε», ένα βιβλίο για τη θάλασσα στις πολιτισμικές εκφάνσεις και τους άπλετους συμβολισμούς της, το προσωπικό στοιχείο υποκαθίρει αρκετά, χωρίς όμως να είναι απόν, και τα επιστημονικά δεδομένα δίνονται οριστικά μέσα από μια μεστή, μέτρια αφήγηση και, κυρίως, μια γόνιμη εμμονή πάνω σε απίθανες λεπτομέρειες. Εκκινώντας από το πρώτο βιβλίο του ανθρώπου πάνω στη θάλασσα και τους κορυφαίους θαλασοπόρους της Αναγέννησης, και φθάνοντας έως τα σκοτεινά βάθη των ωκεανών, ο Σβένσον μάς θυμίζει ότι μπορεί να έχουμε εξερευνήσει το πλά-

Ο Τζενοβέζι έχει ως σημείο αφετηρίας του ένα πλάσμα που κινείται κάτω ανάμεσα στη σφαίρα του μύθου και της επιστημής ζωολογίας: το γιγάντιο καλαμάρι.

ακό μας σύστημα, ακόμη όμως αγνοούμε βασικά πράγματα από τα ωκεάνια βάθη του πλανήτη μας. Συμπρακτικό, καλοκαιρινό, ταξιδιωτικό πεζό στον χώρο μα και στον χρόνο.

ΦΑΙΜΠΟ ΤΖΕΝΟΒΕΖΙ
Το γιγάντιο καλαμάρι. Ταξίδι στο όνειρο της απεραντοσύνης μύθου: Φωτεινή Ζερβού εκδ. Πατάκι, 2023, σελ. 208

«Για τη θάλασσα δε γνωρίζουμε τίποτα. Απολύτως τίποτα, ουσίως η θάλασσα είναι σχεδόν τα πάντα». Με αυτή την πρόταση ξεκινάει την αφήγηση του ο Ιταλός αφηγητής και συγγραφέας Φαίμο Τζενοβέζι. Υπό προϋποθέσεις, το βιβλίο του θα μπορούσε να διαβαστεί παράλληλα με αυτό του Πάτρικ Σβένσον «Βαθύ μπλε». Το άπειρο της θάλασσας, το μυστήριο και οι κινήσεις που κρύβει, και παράλληλα οι λόγοι και οι αιτίες για τα οποία κινδυνεύει η ίδια η θάλασσα.

Ο Τζενοβέζι έχει ως σημείο αφετηρίας του ένα πλάσμα που κινείται κάτω ανάμεσα στη σφαίρα του μύθου και της επιστημής ζωολογίας: το γιγάντιο καλαμάρι. Θυμάστε την περιήγηση σκηνή στις «Είκοσι κλιδιάδες

λεύτες» του Βερν; Ή τις αραίες γκραβούρες με τα περίγραμμα Κράκεν που με τα πλοκάμια τους σφραγισμένα κινούνται κατάματα και καταστράφηται. Αλλά ο καλός Ιταλός συγγραφέας δεν περιορίζεται στο καλαμάρι που πολλές φορές ξεβράστικε σε ακτές ή η θέαση του έγινε, φευγαλέα, σε απίθανα βάθη του ωκεανού. Καταπνέονται και με τους ανθρώπους που το «ανακάλυψαν», περνάει σαν ταξιδιώτης από εφήμερα ιστολιάνικα νησιά, εμπλέκεται ο ίδιος στην αφήγηση, με μήνες από την οικουμενική του ζωή, προεκτείνοντας τον προβληματισμό του έως την κλιματική κρίση, με επικεντρωμένο όμως τους ωκεανούς. Το προμερό Κράκεν, άραγε, είναι ο άνθρωπος εντέλει; Εξίσου το βιβλίο, που δεν σε σώνει αυθόρμητο την ίδια στιγμή.

ΝΤΕΪΒΑ ΣΟΜΠΕΛΑ
Ρολόγο εν πλω. Η ελληνική ιστορία ενός διασημίου ανθρώπου που έλασε το μεγαλύτερο επιστημονικό πρόβλημα του καιρού του πρόλογος: Νάι Αριστοργκ μύθου: Παναγιώτης Δραπέζονακός εκδ. Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης εκδ. Κριτική, 2023, σελ. 216

Επιστροφή στον χρόνο: Τον 15ο και τον 16ο αιώνα ξεκινούν οι μεγάλες θαλασσινές εξερευνήσεις και ανακαλύψεις. Τον 17ο αιώνα η Επιστημονική Επανάσταση θεμελιώνει, οπότε, μπιάνο στον 18ο, και ενώ οι θαλασοπόροι έχουν πια ανοίξει για τα καλά τα πηγάδια τους ασπασμένους ότι ζουν σε ένα σίμπα που θυμίζει πλέον περισσότερο μια καλοκουρδισμένη μηχανή, αντιμειψίζονται ένα σοβαρό πρόβλη-

μα: δεν μπορούν ακόμη να υπολογίσουν το γεωγραφικό μήκος. Ειδικά οι Βρετανοί, η ναυτική αυτοκρατορία των οποίων εξαπλώνεται όλο και περισσότερο, αντιμετωπίζονται για πολλούς λόγους: εκαιτίας της άγνοιας τους αυτές, κάθκταν ανθρώπινης ζωής, το εμπόριο τους έβρισκε εμπόδιο, ενώ έτρεχε και ζητήματα αμυντικής οργάνωσης της μεγάλης τους νήσου.

Στο ανά χειράς τομείο, η Ντέιβ Σόμπελε επικεντρώνεται στην εν πολλοίς άγνωστη αυτή ιστορία που μπορεί να μοιάζει τεχνική εκ πρώτης όψεως, όμως είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανθρώπινη περιέργεια για το άγνωστο, είναι επίσης ταυτισμένη με τους ανθρώπους (κυρίως με τον Τζον Χάρσον, που αφέθηκε σχεδόν μισό αιώνα στην επίλυση του προβλήματος) που καταπάσταν με την εξερεύνηση μιας λύσης.

Η παρούσα έκδοση παικτοποιείται από έναν σύγχρονο «ναύτη του Διαστήματος», τον Νάι Αριστοργκ. «Όσο αγνοούσαν τούτο το μοναδικό επεισόδιο της Ιστορίας, πρόκειται ν' απολαύσουν μια συναρπαστική αφήγηση γύρω από ένα εκπληκτικό επίτευγμα στους τομείς της μέτρησης του χρόνου και της ναυσιπλοΐας».

ΚΑΛΟΝΙΝΟ ΜΑΓΚΡΙΣ
Ενα σελήτιο ταξίδι - Αιρηγίματα μύθου: Μαρία Σμυροπούλου εκδ. Καστανιώτη, 2023, σελ. 352

Ο Μάγκρις έχει έναν πολύ ιδιαίτερο, πηλό δικό του, τρόπο να συνδυάζει την αφηγηματικότητα με τον στοχασμό, την πεζογραφία με το δοκίμιο: η κατανομή, αν και άδηλη ποιστικά, έχει μια ποι-

Ο Σβένσον μάς θυμίζει ότι μπορεί να έχουμε εξερευνήσει το πλοκάμο μας σύστημα, ακόμη όμως αγνοούμε βασικά πράγματα από τα ωκεάνια βάθη του πλανήτη μας.

οτική ισορροπία και αρμονία. Ο Μάγκρις είναι επίσης ένας συγγραφέας στακοσπικός όσο και ταξιδιωτικός. Μονάχα που δεν θα μπορούσε ποτέ να περιοριστεί στα στεγανά της «ταξιδιωτικής λογοτεχνίας». Τα πετάγματα του, οι στρώρες και οι παρακλίσεις του τον ταξιδεύουν σε ένα άλλο πλάνο, του γραφιά που υποψιάζεται διαρκώς τι μπορεί να κρύβεται πίσω και πέρα από τις λέξεις.

Στον ανά χειράς τόμο, ο τίτλος είναι διαφοριστικός: μπορεί ο αφηγητής να ταξιδεύει από την Αγγλία στην Αυστραλία, το ταξίδι το ίδιο γίνεται βάρναση μόνον στη ζωή. Την απεραντοσύνη των ωκεανών υπονομεύει διαρκώς ένα ασφαιρικό, σχεδόν κλειστοφυβικό και, κυρίως, στην αίσθηση της στιγμής. Ταξίδι είναι το τώρα, ζωή είναι η στιγμή, το ρευστό, φευγαλέο παρόν και όχι η προσημονία της επόμενης μέρας.

Ο Μάγκρις είναι συγγραφέας με χιούμορ και λεπτή ειρωνεία, είναι επίσης ποιητικός χωρίς να έφευγεται σε εύκολους λυρισμούς. Τα αφηγήματα αυτά ταξιδεύουν τον αναγνώστη και την ίδια στιγμή τον επαναφέρουν γλυκά στο στιγμιαίο και στο μυστήριο του παρόντος.

WILLIAM GOLDING
Μύθος ταξιδεύου. Ας τα πέρατα της Γης - 1 μύθου: Μαργαρίτα Ζακαράου εκδ. Διόπτρα, 2023, σελ. 362

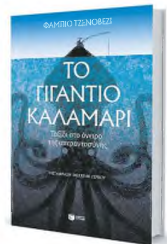
Δεν υπάρχει, ίσως, χειρότερη μετάθεση στη στατιστική θητεία από το να είναι ναίτης σε καράρι εν πλω. Ο λόγος: Δεν υπάρχει θάσημα, για κανέναν, κληρονομιά ή βαθμολογία. Πόσο μάλλον όταν μάζα για ένα πολεμικό σκαρί της εποχής των Ναπολεόντειων Πολέμων, και όχι κάποιο στο Αγίο ή στη Μεσόγειο, αλλά στον ωκεάνιο. Η συνθήκη αυτή (μάζε καρδιάς καρύδι πάνω στο κατόρθωμα ή στα μυστήρια του πλοίου) θυμίζει συνάμα και θεατρική σκηνή. Ο Ουίλιαμ Γκολντίνγκ (Νομπελ, 1983) υπήρξε ναυτικός (τόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο), υπήρξε και ηθοποιός του θέατρου. Πάνω απ' όλα, όμως, υπήρξε μεγάλος μάστορας της αφήγησης και δημιουργός ολόζωντανων χαρακτήρων. Στο μυθιστόρημα «Μύθος ταξιδεύου», με το σκαρί-σκάνη των αρχών του 19ου αιώνα να ταξιδεύει από την Αγγλία στην Αυστραλία, το ταξίδι το ίδιο γίνεται βάρναση μόνον στη ζωή. Την απεραντοσύνη των ωκεανών υπονομεύει διαρκώς ένα ασφαιρικό, σχεδόν κλειστοφυβικό και, κυρίως, στην αίσθηση της στιγμής. Ταξίδι είναι το τώρα, ζωή είναι η στιγμή, το ρευστό, φευγαλέο παρόν και όχι η προσημονία της επόμενης μέρας.

Ο Μάγκρις είναι συγγραφέας με χιούμορ και λεπτή ειρωνεία, είναι επίσης ποιητικός χωρίς να έφευγεται σε εύκολους λυρισμούς. Τα αφηγήματα αυτά ταξιδεύουν τον αναγνώστη και την ίδια στιγμή τον επαναφέρουν γλυκά στο στιγμιαίο και στο μυστήριο του παρόντος.

Ο Μάγκρις είναι συγγραφέας με χιούμορ και λεπτή ειρωνεία, είναι επίσης ποιητικός χωρίς να έφευγεται σε εύκολους λυρισμούς. Τα αφηγήματα αυτά ταξιδεύουν τον αναγνώστη και την ίδια στιγμή τον επαναφέρουν γλυκά στο στιγμιαίο και στο μυστήριο του παρόντος.

Τα επιστημονικά δεδομένα δίνονται οριστικά μέσα από μια μεστή, μέτρια αφήγηση.

Η κλιματική κρίση με επικεντρωμένο το προμερό Κράκεν, άραγε, είναι ο άνθρωπος εντέλει;

«Συμπρακτικό» αφήγηση για ένα επίτευγμα στους τομείς της μέτρησης του χρόνου και της ναυσιπλοΐας.

Ο Μάγκρις διαθέτει χιούμορ και λεπτή ειρωνεία, είναι ποιητικός χωρίς να πέφτει σε εύκολους λυρισμούς.

Στο «Μύθος ταξιδεύου», ένα σκαρί των αρχών του 19ου αιώνα ταξιδεύει από την Αγγλία στην Αυστραλία.